

Van oude spoorwegviaduct tot via verde.

De Ebrodelta

Een vergeten uithoek van Catalonië herontdekt

In de meest zuidelijke tip van Catalonië heeft de grootste stroom van Spanje voor twee aparte landschappen gezorgd. In zijn uitgestrekte aanslibbingsvlakte heb je een zee van ruimte om te fietsen tussen de watervogels, terwijl in het bergachtige binnenland een uniek groen spoorwepad je doet duizelen tussen rotskloven en massieve bergwanden.

→ Tekst en foto's Ward Van Look

Fietsen zijn de moderne treinen.

Deltebre is de grootste stad van de delta.

Groene wegen

Net als de oude spoorbeddingen in Vlaanderen, de Ravelpaden in Wallonië en de Voies Vertes in Frankrijk heeft Spanje heel wat spoorwegtracés omgevormd tot *vias verdes*. In Catalonië is vooral de groene weg van Ripoll over Girona tot aan de Middellandse Zee (Op Weg 2013 2) populair bij fietsers. Recent is de 100 km lange *Via Verda de la Val de Zafàn*, van Alcaniz in Aragon naar Tortosa aan de Ebro, dé recreatieve troef van de *Terres de l'Ebre* geworden, tot groot jolijt van fietsers en wandelaars.

Religieuze stilte

Tortosa is dé toeristische draaischijf van de regio's rond het benedenstroomgebied van de Ebro. Logisch dat we onze fietsweek daar beginnen. Vanuit de luchthaven van Barcelona is het zo'n 2,5 u treinen naar de Ebrostad. Alle culturele hoogtenpunten liggen er op wandelafstand. Het échte hoogtepunt is het Sudakasteel, oorspronkelijk een Moorse burcht, nu omgevormd tot een luxueuze parador die boven de stad uit troont. Je kijkt neer op de kathedraal, die merkwaardig genoeg geen toren heeft. Ook binnen ontbreekt de klassieke kruisbeuk, maar dat wordt goedge maakt door de indrukwekkende fresco's en een weelderige laatbarokke aankleding van de hoofdkapel in de zijbeuk. Dé blikvanger van al de bewaarde kerkschaten is een 15de-eeuws retabel, een hoogstandje van middeleeuwse houtsnijkunst. In het aangebouwde klooster bidden al lang geen monniken meer, maar de religieuze stilte in de kruisgang is te snijden.

Terra Alta

Na deze culturele retraite wordt het hoog tijd voor een fietsbeleving van formaat. Althans, dat verwachten we toch van de via verde die ons door de heuvels van het Terra Alta naar de grens met Aragon zal loodsen. Het oudspoorwegpad start in voorstad *Roquetes* aan de overzijde van de Ebro. De eerste 20 km

**In onze luie fietszetel
genieten we nog
meer dan gisteren
van de spectaculaire
bergpanorama's.**

fietsen we voortdurend zij aan zij met de brede Ebrostroom, die sloom voortkruipt naar zijn monding. Zijn trage stroming heeft alles te maken met een grote stuwdam hogerop. Het biljartvlakke pad doet geregeld haasje-over met de verkeersweg naar Gandesa en daar is de stilte ver te zoeken. Geleidelijk komen de heuvels van het Parc Natural dels Ports dichterbij. En dat merken we aan de eerste viaducten en de vele spoorwegtunnels. Tot onze eerste drankpauze in het oude station van *Benifallet* duiken we elf tunnels in die ons tussen 60 m en 370 m lang in duisternis hullen. Dat is even knippen met de ogen, want de verlichting laat soms te wensen over. Een véstralend voorlicht is hier zeker geen luxe.

De via verde buigt nu verder af naar het oosten – adios Ebro! – en trekt definitief de bergen in. Meteen begint de weg lichtjes te hellen, niet

echt onoverkomelijk maar comfortabel is anders. We horen alleen het geruis van onze fietsbanden. Nog meer viaducten overspannen grillige rotskloven en nog meer tunnels – ik tel er 28! – boren zich een weg door de rotsen. Vooral op de overbruggingen zijn de uitzichten adembenemend mooi. Op ruwe rotshellingen proberen bomen en struiken houvast te vinden en in de ravijn kunnen we nauwelijks het glinsterend lint van een beek ontdekken. Het is de Canaletabeek die verderop het heiligdom La Fontcalda deed ontstaan. In een brede kloof borrelt zomaar warm water naar boven. Je kan er naar hartenlust baden en misschien geraak je na tien onderdompelingen wel verlost van lichamelijke kwaaltjes. Althans, dat geloofde de lokale bevolking in verre godsvrezende tijden.

Picasso

Bot is het enige dorp langs de via verde, een openbaring na kilometers fietsen door bebost gebergte zonder huis of tuin. Na 45 km verlaten we het spoorwegpad ter hoogte van *Horta de Sant Joan*. Met een korte klim bereiken we het middeleeuwse hart van het stadje dat vooral bekend werd dankzij Pablo Picasso. Als 16-jarige verbleef hij er acht maanden bij een vriend en in 1909 bracht hij er de zomer door met zijn vriendin. In het Centro Picasso kan je de reproducties bekijken van de werken die in *Horta* geschilderd zijn. De overgang van figuratief naar kubistisch is treffend. Ook een wandeling door de smalle straatjes van het stadje doet je terug in voorouderlijke tijden belanden. Hoewel het de bezoekers aan niets ontbreekt: wij ontdekten zelfs een chocolateria gerund door een ingeweke West-Vlaming! Om het ons niet té moeilijk te maken, keren we op onze tweede fietsdag terug langs dezelfde

Blauwe reiger.

Langs de oevers van Badia de Fangar.

route. In een constant dalende lijn genieten we in onze luie fietszetel nog meer dan gisteren van de spectaculaire bergpanorama's. Bij onze aankomst in Tortosa blijken we nog genoeg tijd over te hebben om rond te kuieren.

Rijst in de delta

Langs de linkeroever van de Ebro volgen we de goed bewegwijzerde Camí natural de Tortosa-Deltebre. De hoogste toppen (1442 m) van de bergketen El Port versperren in de verte onze horizon. Met het vlak parcours in de Ebrovallei zijn we vlug vertrouwd. Het duurt wel ettelijke kilometers voor we verlost geraken van de invals-, snel- en spoorwegen naar de grootste stad van de delta. Pas na *LAldea* komen we in

Delta

De Middellandse Zee kent zo goed als geen getijden omdat het zeewater amper tijd krijgt om zich door de smalle Straat van Gibraltar te wringen. Daardoor heeft de Ebro tijd en ruimte zat om al haar meegevoerde sedimenten rustig in zee af te zetten. In de loop der eeuwen ontstond een aanslibbingsgebied dat bijna even groot is als de Camargue in de Rhonedelta. Als een pijlpunt van 22 km steekt dit estuarium in zee. Driekwart is ingenomen door de rijstteelt, een kwart is beschermd natuurgebied. Zo'n 60 soorten watervogels waaronder flamingo's vinden er waterplassen en lagunes in overvloed om voedsel te zoeken, zich voort te planten of gewoon te overwinteren. Zij zijn te observeren in de vele kijkhutten.

rustiger vaarwater terecht. En dat is bijna letterlijk te nemen want we staan met onze wielen in de zompige Ebrodelta, waar rijstvelden zich als een biljartlaken tot de verste einder uitstrekken. In die onmetelijke waddenzee van rijstplantjes is een spinnenweb van grachten, sloten, sluizen en irrigatiekanalen geweven om de rijst een optimale waterstand én vers water te geven. Kaarsrechte landbouwwegen en dito fietspaden doorkruisen deze zeepolders. We ontdekken

De flamingo's zien er schattig uit in hun rozig verenkleed.

voor het eerst kleine witte reigers die foerageren in de rijstvelden. Zonder bewegwijzering geraak je hier vlug op de dool want slechts enkele zeldzame dienstgebouwen zijn de enige merktekens.

De route leidt ons naar *Deltebre*, de grootste woonconcentratie van de delta, pal langs de Ebro. Via een recent aangelegde wandel- en fietspromenade volgen we een tijdje de Ebrooever om dan op zoek te gaan naar de oudste rijstmolen van de streek. De Molí de Rafelet ligt midden in het dorp en verwerkt sinds 1935 op zuiver ambachtelijke wijze de rijst van lokale boeren. Sinds 2008 is deze houten molen erkend als levend museum. In de winkel kan je ook rijstbier proeven en kopen.

Watervogels kijken

Na ons molenbezoek hebben we even genoeg van rijst. We besluiten ons in de namiddag – we hebben amper 26 km op de teller – te verdiepen in de wetlands van de delta, dé uitverkeren habitat van Europese watervogels. Hun beschermde gebieden liggen overwegend verspreid langs de kust. In het Ecomuseum van Deltebre halen we de folder op van fietslus nr. 2 (32 km) naar de Ebromonding. De route leidt ons eerst naar het Bassa del Canal Vell, een enorme waterplas met een verhoogd kijkplatform. Ons geluk kan niet op wanneer we de eerste flamingo's in het vizier krijgen. Ze zien er schattig uit in hun rozig verenkleed. Op hoge poten zoeken ze in groepjes naar eten in het ondiepe water. In de folder staan nog 60 andere watervogels afgebeeld die we proberen te ontdekken. Een tijdrovende bezigheid, zelfs na consultatie van vogelsites op onze smartphone. Als onervaren vogelaars geven we het snel op en beperken ons tot kiekjes van flamingo's en reigers. Kort daarna bereiken we het uiterste punt van de delta waar de Ebro zich in zee stort. Nu ja, echt spectaculair is zijn monding niet en bovendien zijn we lang niet de enige bezoekers. We kijken immers tegen de badstad *Riumar* aan, een soort Knokke-Zoute-verkaveling zonder scrupules neergezet in natuurgebied. Gelukkig heeft men een smalle strook duinstrand behoeft voor toeristische vervuiling. Ook de plek van de monding is onaangeroerd gebleven. De enige menselijke ingrepen zijn de vuurtoren en een breed platform. De terugtocht naar Deltebre verloopt grotendeels in de buurt van de (nog) ongeschonden Ebro-oever.

De twee gezichten van onze fietstocht: van het binnenland naar de rijstdelta.

Lagunes

Ons Deltahotel aan de rand van Deltebre is een mooi voorbeeld van ecotoerisme, ingeplant in een groene omgeving zonder verdieping. Fietsroute nr. 3 komt er langs en dat is mooi meegenomen voor onze vierde en laatste fietsdag. We trekken noordwaarts naar de Badia de Fangar, een ondiepe lagune waarvan de oevers beschermd zijn. Ze staat in verbinding met de zee en dat leek een prima economische troef

voor de kweek van mosselen. Witte en grauwe reigers lijken zich niet te storen aan de af en aan varende bootjes tussen de mosselbanken. Op markeringspalen wachten ze roerloos op een lekker hapje. In plaats van bij het vissershaventje de route naar rechts te volgen, draaien we links de onverharde oeverweg op richting *L'Ampolla*. Onderweg passeren we de vogelrijke lagune van Les Olles, afgescheiden van de zee door een dunne duinenstrook. Het uitzicht op

de rode vuurtoren van het schiereiland Punta del Fangar is onvergetelijk. In *L'Ampolla*, waar we de trein nemen naar Barcelona, is het weer wennen aan de beschavingsdrukte.

Fiets en Wandelbeurs

Meer info op de stand van Catalonië en tijdens een lezing in de gele zaal om 15u.

STEEKKAART

Route en bewegwijzering

In vier dagen fietsten we 170 km. Zowel de *via verde* van Alcaniz naar Tortosa als de fietsroute naar Deltebre zijn ongevaarlijk bewegwijzerd. In de delta zelf heb je keuze tussen 9 korte fietsroutes, beschreven in handige (Nederlandstalige!) kaartfolders: www.parcsnaturals.gencat.cat, www.viasverdes.com.

Info

Dé portaalwebsite van de regio: www.terresdelebre.travel. Fietsen huren kan in Horta (www.esgambi.com), Tortosa (www.viaverdaesports.cat), in het oud-station van Benifallet (www.esgambi.com) en in *L'Ampolla* (www.deltaturistic.com/es/alquileres/alquiler-de-bicicletas). Zij verzorgen ook meerdaagse fietsrondritten en arrangementen.

Fietsen kunnen mee op de regionale treinen mits een toeslag van € 3 (www.renfe.com).

Website voor vogelaars:

www.seo.org/zona/delta-del-ebro.

Parc Natural de l'Ebre:

www.gencat.cat/parcs.

